

Ключевые слова: короткая информационная заметка, лексико-грамматические средства, авторская интенция, манипуляция, заглавие.

Serhiychuk Z. V. Ideological and Value Intentions of a Brief Informational Note (for Example, Materials on Channel 5 about the Antiterrorist Operation). The article refers to the lexical and grammatical means of an intention's of an author realization in the genre of short informative notes which realizes not only as an intention to inform the society, but also as a certain way to affect it. The object of the study is the notes posted on the site of Ukrainian TV channel 5 Kanal and dedicated to the problem of the Antiterrorist Operation on the East of Ukraine during the period from the 1st of January till the 15th of February. The main concept is the problem of manipulation of mass consciousness via text means and the formation of the images in it through the use of appropriate text author's strategies. The author of the article breaks the problem of formulation of a title and a lead, emphasizes an antithetic categories («terrorist / hitman» / «Ukrainian military / the forces of АТО») those structure the material, analyzes characteristics of predicates correlated with relevant actors action.

Keywords: short informative note, lexical and grammatical tools, original intention, manipulation, title.

Адреса для листування: zrya89@gmail.com

УДК 654.197(477.82)(091)

Оксана Теребус – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальних комунікацій Інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Розвиток регіонального телебачення на прикладі Волинської ОДТРК

У статті проаналізовано розвиток регіонального телебачення в Україні. Історія українського телебачення достатньо досліджена, але розвиток регіонального телебачення, його особливості, проблеми, змістове наповнення, технічне забезпечення та законодавче підґрунтя розглядалися лише в окремих дослідженнях. За часів незалежності поряд із державними телерадіокомпаніями почали з'являтися приватні компанії, які в технічному та фінансовому плані були краще забезпечені. Проте, незважаючи на труднощі, обласні державні телерадіокомпанії брали та беруть активну участь у наповненні інформаційного простору. Волинська обласна державна телерадіокомпанія як типовий представник регіональних телекомпаній активно працює, інформуючи населення про події міста, області, регіону, України та світу.

Ключові слова: регіональне телебачення, державні телерадіокомпанії, приватні телерадіокомпанії, політичні інтереси, технічні умови.

Постановка наукової проблеми та її значення. Впродовж багатьох років в Україні відбувається активне формування інформаційного простору, зокрема становлення регіонального телебачення. З моменту свого виникнення регіональне телебачення віддзеркалює складну картину формування мас-медіа в Україні, відображає суперечливі інтереси політичних сил, окремих структур влади, є одним із важливих процесів у регіонах, наближує інформацію до різних верств населення. Актуальність заявленої теми також зумовлена недостатньою увагою дослідників до аналізу й узагальнення досвіду роботи регіонального телебачення в регіонах і на цій основі вироблення конкретних рекомендацій щодо змістовного наповнення телепрограм.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Розвиток телебачення, проблеми функціонування розглядалися в роботах І. Мащенко, П. Монро, В. Лизанчука та ін. Проблеми регіонального та місцевого телебачення піднімалися у працях М. Гриценка, А. Пономар, О. Гояна, В. Гоян, у дисертаційному дослідженні О. Головчук.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Після проголошення незалежності України розпочався бурхливий розвиток державного і приватного телебачення. З'явилися десятки нових телекомпаній загальнонаціонального, регіонального і

місцевого рівнів. З метою правового забезпечення розвитку телебачення та організації незалежного контролю за діяльністю суб'єктів телемовної сфери Верховна Рада України прийняла Закон України «Про телебачення і радіомовлення» та інші закони, які мали безпосереднє відношення до функціонування телевізійної сфери країни.

На сьогодні розвинуті мережі розповсюдження місцевих телевізійних програм створені у Волинській, Кіровоградській, Запорізькій, Луганській, Полтавській, Миколаївській, Херсонській, Черкаській областях. Більшість державних телерадіокомпаній отримала власні телевізійні канали [7].

В цілому аналіз перебігу подій у телевізійній сфері в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. дозволяє виокремити два періоди в історії українського телебачення: період його становлення (1951–1991 рр.) та період розвитку в незалежній Україні (1991–2015 рр.). У свою чергу становлення телевізійної сфери в Радянській Україні теж пройшло через певні етапи розвитку. Спочатку телебачення виникало і розвивалося в найбільших промислових центрах, потім (через розвиток системи радіорелейних ліній) воно об'єдналося в унікальну загальнореспубліканську телемережу, і насамкінець – всі українські телестудії об'єднали свої творчі можливості на спільному телевізійному каналі – УТ-1 [3].

У незалежній Україні розвиток телебачення спершу (1991–1994 рр.) набув стихійного характеру, але після створення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення цей процес увійшов у законодавче русло і діяльність усіх телекомпаній протягом 1995–1999 рр. була закріплена ліцензійно. Якісно новий етап у розвитку вітчизняного телебачення розпочався на початку нового тисячоліття, коли, з одного боку, почався процес переліцензування, з другого – посилилася боротьба владних структур і політичних сил за вплив на телебачення, а з третього – у всій повноті постало питання про створення в Україні системи суспільного телебачення [1].

Цілком зрозуміло, що зазначені моменти в історії вітчизняного телебачення мають свої хронологічні рамки, творчі та технологічні особливості, і суттєві відмінності з точки зору перебігу суспільних процесів, та появи і формування нових суб'єктів інформаційної діяльності. Це актуально і з точки зору національних інтересів, і з урахуванням потреб інтеграції до європейського та світового інформаційного простору.

Загалом же в Україні функціонує в якості загальнонаціональних мовників 15 аудіовізуальних компаній та ще майже 2 десятки регіональних, тобто тих, які діють на території від 2 до 13 областей. Однак ми не можемо задовольнятися цією мережею загальнонаціональних і місцевих ЗМІ як за технічними параметрами, так і якістю мовлення. Зростання кількості телерадіоорганізацій загострило проблеми у законодавчому полі, а також постало питання щодо змістовного наповнення та поширення програм численних телерадіомовників, регулювання діяльності компаній різних форм власності і контролю за дотриманням ними законодавства та ліцензійних умов.

Обласні ТРК опинились у складному становищі. З одного боку, вони теоретично мали право розбудовувати власні канали, з іншого – Національна телекомпанія позбавила їх можливості транслювати програми каналом, який охоплював усі області. У зв'язку з цим із великою затримкою відбулося ліцензування обласних держтелерадіокомпаній. На практиці це виявилось надто складним: за винятком Харківської, Дніпропетровської, Запорізької, Хмельницької, Одеської, Полтавської областей та Республіки Крим, ніхто не спромігся на створення власних повноцінних обласних телеканалів. Завадила цьому недостатня радіорелейнокомунікаційна база, розбудова якої вимагала мільйонних витрат [2].

Основними факторами, які позначилися на позиціях тих чи тих державних, ділових і політичних сил у сфері телерадіомовлення були безпосередньо владні повноваження, розміри фінансових інвестицій у цю галузь та можливості впливу на законотворчу діяльність парламенту. Усвідомлення того, що в демократичній державі в сфері телерадіомовлення, як і в будь-якій іншій сфері, стосунки мають регулюватися виключно законами, сприяло активізації процесу підготовки і прийняття відповідних законодавчих актів, які створили необхідні умови для демократичного розвитку ЗМІ, цивілізованого входження України у світовий інформаційний простір.

Вчені виділяють три етапи розбудови українського телебачення вже у незалежній державі: 1. Децентралізація телевізійної системи України (1991–1994 рр.), пов'язана з виникненням недержавних ТРК. 2. Становлення недержавного телебачення і формування нової пропагандистської

системи (1994–1998 рр.). 3. Активізація політичних капіталів у боротьбі за глядача (1998–2009 рр.) – у цей період завершується структуризація ринку інформаційних послуг громадськості, стають відомі власники телеканалів, глядачі знають, якого саме спрямування інформацію одержать на тому чи тому каналі [4]. Визначено характерні ознаки діяльності недержавного телебачення в Україні, а саме відсутність чіткої законодавчої бази, об'єктивності, низький рівень технічного обладнання, орієнтація на прибуток, політична заангажованість.

Як свідчить аналіз, роль недержавного регіонального телебачення в житті суспільства зводиться до такого: телебачення за допомогою ідеології та інформації формує суспільну думку, ставлення телеглядачів до соціальних проєктів, змін, що відбуваються в суспільстві; культурна політика приватних телевізійних каналів визначається за допомогою політичних (цензура) або економічних (комерційних) важелів керування; недержавне регіональне телебачення часто виконує роль головного провідника та вихователя політичної культури, здійснює публічну комунікацію, формує рейтинги політиків; воно пропагує певні ідеї, цінності, зразки поведінки, ідеали, стереотипи мислення сучасної людини.

Зосередження ЗМІ в руках фінансово-економічної еліти перетворило діяльність засобів масової інформації на механізм підтримки її відповідних інтересів, просування окремих особистостей на важливі посади в інститутах державної влади. Дослідження свідчать, що останнім часом зростає роль недержавного телебачення в політичному житті суспільства [4].

Збалансованість різноманіття тематик, дотримання безсторонніх позицій, точність під час передачі новин, коректність, здоровий смак – провідні стандарти сьогоденної інформаційної сфери розвинутих країн Європи, до яких неодмінно повинна прагнути і Україна.

Волинське державне телебачення – одне з наймолодших у державі. Якщо першу телевізійну трансляцію в Україні було здійснено ще 5 листопада 1951 р., то волиняни першу пробну передачу із заставкою «Волинське телебачення», а це був відеозвіт про роботу сесії обласної ради, побачили 25 листопада 1991 р. Регулярне ж мовлення канал почав 1 січня 1992 р. Тоді о 13 годині 10 хвилин вийшли в ефір «Новини», які тривали майже півгодини. Після цього диктор повідомила, що гонорар за першу передачу працівники телебачення передадуть дітям-сиротам Ківерцівського дитячого будинку сімейного типу. Починали з однієї години мовлення на добу. Головним натхненником і організатором нового колективу був тодішній голова Волинського облтелерадіокомітету Святослав Пирожко. А першим головним редактором Головної редакції телебачення стала Ольга Куліш, нинішній генеральний директор ВОДТРК.

Разом із ними підвалини Волинського телебачення закладали М. Гловацький, В. Фетисов, О. Іванюк, М. Клейнерман, І. Щур, О. Мельничук, М. Поліванов, А. Остролуцька, В. Клімчук, В. Герасимлюк, Н. Лугова, В. Черняк та інші. Для кожного з них це була зовсім нова ділянка роботи, але, маючи хороший досвід попередніх, близьких до телебачення посад, а, головне, бажання, результат їхньої діяльності не забарився: міцніла матеріально-технічна база, збільшились години мовлення, з'явилися перші нагороди за телефільми «Праведниками не народжуються», «Коли плачуть Боги...», «Я хочу іншої дороги», «Нічого, крім життя», «Ромале з Прилуцького», «Їду на Січ»... Нині «золотим фондом» Волинського телебачення є роботи заслужених журналістів України С. Пирожка, О. Куліш, М. Андрушко, Г. Харів, ветеранів тележурналістики Л. Чернєцевої, Г. Старцевої, Н. Долінчук, Т. Куліш [5].

Нині телеканал «Нова Волинь» – це двадцять чотири години щодобового мовлення, з яких п'ять годин – власна продукція інформаційного, суспільно-політичного і просвітницького, культурологічно-мистецького і дитячо-молодіжного та спортивного спрямування; це студійні і поза студійні зйомки програм та прямі трансляції з допомогою пересувної телевізійної станції (ПТС). Із більш як 50 передач державного замовлення, чимало з них здобули популярність у телеглядачів і є довгожителами в ефірі, це: «Новини», «Волинський тиждень», «Актуально», «Точка зору», «Роки і доли», «Від села до села», «Вітражі», «20: до і після», «Дитячий світ», «Спорт для всіх», «Добрий вечір!», масштабні багатогодинні телемарафони «Бог багатий милосердям», «Поспішаймо робити добро» та інші.

Глядацька аудиторія – в межах 90 % території Волинської області, частково – Рівненська і Львівська області, сусідні Польща і Білорусь. Програми телеканалу «Нова Волинь» також транслюються на каналах Всесвітньої служби УТР і «Перший Національний» [6].

Основними завданнями Волинської ОДТРК є забезпечення глибокого і всебічного висвітлення громадсько-політичного, економічного, культурного життя Луцька і Волинської області, держави; оперативне інформування про події в Луцьку, області, в Україні та за її межами; поширення офіційних повідомлень, роз'яснення рішень органів державної влади; популяризація кращих творів вітчизняної та світової літератури і мистецтва; ретрансляція загальнодержавних програм телебачення і радіомовлення; створення та розповсюдження економічних, публіцистичних, культурно-освітніх, медико-гігієнічних, художніх, навчальних, розважальних, спортивних програм, а також програм для дітей та юнацтва; сприяння зміцненню міжнародних зв'язків України, зростанню її авторитету в світі.

Колектив волинських телевізійників порівняно невеликий, але майже кожен фестиваль чи конкурс радує високими відзнаками за їхні роботи. Поруч із прізвищами уже знамих журналістів, таких, як С. Орлов, О. Собець, Л. Вегера, так і молодих, зокрема І. Кудрі, О. Євпак, Б. Колядюк, знайомі глядачам і прізвища режисерів С. Хижука, Г. Фрончко, О. Шаблевської, операторів В. Фетисова, В. Климовича, В. Легеньковського, С. Данилюка, інженерів комп'ютерного монтажу А. Шабали, О. Радчука, А. Доманської, І. Радчук та багатьох інших здібних і відповідальних працівників.

Волинська ОДТРК у своїй діяльності керується Конституцією України, Законом України «Про телебачення і радіомовлення» та іншими законами України, Указами і розпорядженнями Президента України, постановами Верховної Ради України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами і розпорядженнями Держкомтелерадіо України, постановами Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Статутом, Редакційним Статутом і Засадами редакційної політики.

Мовлення Волинської ОДТРК має основною метою своєї діяльності правдиву, вчасну і докладну передачу суспільно-значимої інформації від її джерел до кожного члена суспільства. Найважливішими цінностями, до яких за всіх згаданих умов прагне Волинська ОДТРК і кожен її співробітник, є дотримання конституційних прав, свобод та обов'язків кожного громадянина, дотримання чинного законодавства, забезпечення свободи слова, розбудова громадянського суспільства в Україні, розвиток України як держави.

Висновки. Волинська обласна державна телерадіокомпанія відіграє важливу роль у телебаченні західного регіону. ВОДТРК – важлива державна установа, яка дала можливість волинянам насолоджуватись якісним переглядом улюблених фільмів та програм. Волинська телерадіокомпанія хоч і не одна з перших з'явилася на світ та почала дійсно якісно працювати, та фахівці у цій справі активно працюють над тим, як покращити умови зйомок, збору інформації, привернути увагу телеглядачів, зробити цікавими телепрограми.

Література

1. Борецкий Р. Информационные жанры телевидения / Р. Борецкий. – М. : Наука, 1961. – 273 с.
2. Букало В. Де бути телецентру? / В. Букало // Радянська Волинь. – 1991. – № 246.
3. Волинська державна телерадіокомпанія. – Луцьк : Надстир'я, 2000. – 220 с.
4. Лизанчук В. Засоби масової інформації і духовне відродження України: формування національних ідеалів та інтернаціональних почуттів / В. Лизанчук. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1990. – 452 с.
5. Машенко І. Телебачення України / І. Машенко. – К. : Тапіра, 2000. – 458 с.
6. Монро П. Телебачення, телекомунікації і перехідний період: право, суспільство і національна ідентичність / П. Монро // Глобалізм, телебачення і суспільство. – 2005. – С. 23–25.
7. Пономар А. Специфіка роботи регіонального телебачення (на прикладі 9 каналу) / А. Пономар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bestreferat.ru/referat-211792.html>.

References

1. Boreckij R. Informazionye janry televideniya / R. Boreckij. – M. : Nauka, 1961. – 273 s.
2. Bukalo V. De buty telezentru? / V. Bukalo // Radanska Volyn. – 1991. – № 246.
3. Volynska derjavna teleradiokompaniya. – Lutsk : Nadstyrya, 2000. – 220 s.
4. Lyzanzuk V. Zasoby masovoi informazii i duchovne vidrodjenna Ukrainy: formuvanna nazionalnykh idealiv ta internazionalnykh poschuttiv / V. Lyzanzuk. – Lviv : Vyd-vo Lviv. un-tu, 1990. – 452 s.
5. Maschenko I. Telebaschenya Ukrainy / I. Maschenko. – K. : Tapira, 2000. – 458 s.

6. Monro P. Telebaschenna, telekomunikazii i perechidnyj period: pravo, suspilstvo i nazionalna identychnist / P. Monro // Globalism, telebaschenna i suspilstvo. – 2005. – S. 23–25.
7. Ponomar A. Spezyfika roboty regionalnogo telebaschenna (na prukladi 9 kanalu) / A. Ponomar. – [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.bestreferat.ru/referat-211792.html>.

Теребус О. Л. Развитие регионального телевидения на примере Волынской ОГТРК. В статье проанализировано развитие регионального телевидения в Украине. История украинского телевидения достаточно исследована, а развитие регионального телевидения, его особенности, проблемы, содержание, техническое обеспечение, законодательные основы рассматривались только в отдельных исследованиях. За период независимости рядом с государственными телерадиокомпаниями начали появляться частные компании, которые в техническом и финансовом плане были лучше обеспечены. Несмотря на проблемы, областные государственные телерадиокомпании брали и берут активное участие в наполнении информационного пространства. Волынская областная государственная телерадиокомпания как типичный представитель региональных телекомпаний активно работает, информирует население о событиях города, области, региона, Украины и мира.

Ключевые слова: региональное телевидение, государственные телерадиокомпании, частные телерадиокомпании, политические интересы, технические условия.

Terebus O. L. The Development of Regional Television for Example, Volyn Regional State Broadcasting Company. In the article development of regional television is analysed in Ukraine. History of Ukrainian television is investigational enough, and here development of regional television, his feature, problems, semantic filling, hardware and legislative soil, was examined only in separate researches. In the days of independence next to state teleradiokompaniya private companies that in a technical and financial plan were better provided began to appear. However, without regard to difficulties, regional state teleradiokompaniya took and participate actively in filling of informative space. Volyn regional state teleradiokompaniya as a typical representative of regional broadcasting companies works actively, informing the population of events of city, area, region, Ukraine and world.

Keywords: regional television, state teleradiokompaniya, private teleradiokompaniya, political interests, technical requirements.

Адреса для листування: oksana_tereb@ukr.net